

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — — — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PAL

LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Mikes János gróf.

Irta: *Dr. Valentsik Ferenc* orsz. képviselő.

Az öröm és a lehangoló bánat vegyes érzelmei rohanják meg lelkünket. Ma vettük a hírt hivatalos alakban, hogy a valláskülömbőség nélkül mindnyájunk által tisztelt és szeretett róm. kath. főesperesünket szombathelyi püspökké nevezték ki.

Nincs és nem is lehet senki, aki e kiváló szellemi és lelki tulajdonokkal oly bőséges mértékben megáldott főpapot ne örömmel üdvözlőn abban a magas méltóságban, hol páratlan energizája, fenkölt gondolkozása, férfias jellege és puha, melegszi a működésre, alkotásra oly óriási teret kapott. De bizonyosan tudjuk, hogy nincs senki, a kinek szívéből fel ne fakadna egy keserű sóhaj, hogy elveszítettük társadalmunk szemefényét, egy vezető szellemet, de legfőképpen egy ideálisan hevülni tudó, minder jóért és szépért lelkesülő, az embertársainak bajai, szenvedései, nyomora iránt érzékkel bíró felvilágosult férfit, a kinek kifogyhatatlan jósága ott ragyogott és ott világított a kunyhók sötétében; s utánozhatatlan biztonsággal tudott vezérszerepet vinni a paloták simára csiszolt parkettjein.

Gróf Mikes János grófi családból származott, családja egyike azoknak, kiknek homloka köré babérkoszorút tűz a nemzeti kegyelet. Rokonsága, összeköttetései feljogosítják, hogy a legelőkelőbb körök is dédelgetett kedvencüknek tekintsék.

És még sem volt oly nyomorult szegénye ennek a városnak, kihez egy vigasztaló jó szava, testvéries érzése ne lett volna...

És ez nem volt tőle leereszkedés. A kihez közeledett, annak szívét jóleső érzés hatotta át, mert ösztönszerűleg éreznie kellett, hogy ezt az embert nem a népszerűség hajhászása vonzza körébe, hanem az a roppant nagy és mérhetetlen szeretet, az emberi szolidaritásnak az a bensőleg támadó, lényéből fakadó érzése, melyet semmiféle raffineriával és ügyeskedéssel eltanulni vagy mutatni nem lehet.

Meséket mondhatnék az ő szabad-elvű gondolkozásáról, de mindez e pillanatban exaltált lelkemnek szubjektív megnyilvánulása lenne, amely talán nem találná meg polgártársaim értelméhez a hozzávezető utat, s ezért egyszerűen csak objektív tényekre hivatkozom.

Volt-e Gróf Mikes Jánosnak nagy érdemeket szerzett elődei közt csak egyetlen egy is, kinek lekipasztorkodása idején a vallásos áhitat és hitbuzgalom oly magasan lobogott volna? S volt-e mégis csak egyetlen egy is, ki alatt anyira elszunnyadtak, elpihentek volna a felekezeti féltékenykedés s ebből származó gyűlölködésnek, minden higgadt, józan gondolkozásu ember által perhorreszkált csunya kitérősei?

Nem és százszor nem! Csak Gróf Mikes János találhatta meg oly zseniálisan a módját annak, hogy hogyan lehet egyháznak hű szolgája s hogyan forraszthatja mégis össze ezt a szerte-züllött társadalmat, s hogy tehet nagy szolgálatokat egyidejűleg az egyetemes nagy magyar nemzeti eszmének.

A rendelkezésünkre álló tér kevés ahhoz, hogy városunk és a róm. kath. egyházmegye körül szerzett érdemeit kellőképpen méltányolni tudjuk, de főlölleges is, hiszen szűkkör: egy vármegye számára irunk, s ebben senki sincs, ki az ő érdemeit be nem véste volna nem emlékezetébe, hanem szíve kellős közepébe.

Ha eddig hozzánk jött egy idegen, szegyenkezve rejtegettük előtte szegénységünket, kulturálatlan mivoltunkat. Ma felragyog a szemünk a büszkeségtől. Van egy csudaszép templomunk, van egy haladásunkat büszkén hirdető főgimnáziumunk; van városunknak egy helye, hol azelőtt botránkoztató rondaságok heverték és most a finomult jó izlés s a soha nem látott gavalléros bőkezűség szívet és lelket gyönyörködtető helyé varázsolta.

Nem reklamálja magának az érdemet senki, nem versenyezhet egyikünk sem a dicsőségért. Mindezek egyedül és kizárólag csak a mi nemes szívü jölt-vönk: Gróf Mikes János számlájára irandók.

Oh! nagyon meg van terhelve a mi életünk számlalapja, óriási mérvben fordulnak elő azon a Gróf Mikes János követelése!

És mi monumentális emléket nem állíthatunk, mesés fényű ünnepséget tiszteletére nem rendezhetünk, gazdag ajándékokkal el nem halmozhatjuk. Szegények vagyunk. Zord téli időben kis kertünk nem terem virágot, s a babérfákat boldogabb vidékek számára tartotta fenn az örökbölcsességű Gondviselő.

De ezek a szavak álljanak itt e megvetett és bátor szokimondásáért vérgig üldözött lap: a „Szekely-Udvarhely“ hasábjain.

Mi állíthatunk emléket Gróf Mikes Jánosnak, mi a hozzánk számító, ennek a városnak minden becsülésre érdemes, nemes polgársága szívében.

És rágalmozó nyelvnek mérges fullánkja azt ne mondja valahogyan, hogy mi most a magas állásba jutott főpapot hizelegjük körül cirogató szavakkal, mert becsületos lelkünknek szuggesztív erejével kiáltjuk oda mindenkinek, hogy az a csekély elismerés, mely itt látott világot, szívünk önkénlenül felbuzogó nemes és önzetlen forrásából fakadt.

Mi lelkünk legmélyén örizzük Gróf Mikes János emlékezetét. Szeretnők őt világba induló nagy utjában paizs gyanánt körül venni ami forró szeretetünkkel, hogy az védje és oltalmazza a nagy világba induló utjában,

mely sok ellenséges támadás, sok félreösmerés és sok kicsinyes egyéni érdekekkel lesz kikövezve és néha-néha sok szenvedéssel lesz sulyosbitva.

Az Isteni gondviselés adjon erőt neki küzdelmeihez s találjon új környezetében is embereket, kik nemes és magasatos törekvéseit oly előismeréssel és szeretettel honorálják, a mint azt mi igyekeztünk most elősmerni.

— **A városi háztartás.** Mikor Budapest székesfőváros költségvetésének ismertetését olvassuk, önkéntelenül és még inkább érezzük a magunk városának helytelen, előre törekedni nem tudó vagy nem akaró gazdálkodási rendszerét. Talán merész hasonlatnak tetszik, hogy Budapest mellé állítjuk Székelyudvarhely várost. Azonban ezt csak azért tesszük, mert egyenesen a főváros gazdálkodási rendszeréről szeretnénk példát venni a mi kis városunk javára. Ha a divatot, a sokoldalú pazarlást utánozni jónak látjuk, nem fog ártani a gazdálkodási rendszerre is bár egy pillantást vetni. „A kölcsönök kamatát és amortizációját nagyrészt a város által létesített vállalatok fedezik. Az utolsó évek alkotási és vállalkozásai nagy mértékben hozzájárultak a nagyobb kiadások fedezetéhez“. Így szól az ismertetés. Nálunk ezzel szemben csak pótdó, pótdó és pótdó van — minden városi alkotás, avagy vállalat létesítése nélkül. Pedig hát a polgármestertünk ideiglenesen nyugdíjazott pénzügyi számvizsgáló, aki már e képességénél fogva is hivatva lenne a város javára szolgáló közgazdasági, ipari és kereskedelmi jövedelmet adó forrásokot kikutatni. Pótdóval a polgárságot folyton terhelni lehet, de azért a polgármestert és a tanácsot dicséret nem illeti. Az aktagyártást elvégzik a tisztviselők. A polgármester hivatása volna megfelelő, a lakosságra is előnyös jövedelmi forrásokat tervezni és megnyitani. De hát ilyesmiket ettől a polgármestertől — hiába várunk, ok nélkül remélünk...

Hogy csinálják — nálunk a háziipart?

(F. É.) A lapok hosszú hasábos cikkekben foglalkoztak annak a „Kathonay“ név alatt szerepelt szélhámosnak az esetével, aki Erdélyben egy nagy csomó szekely embernek kötőgépeket adott el, természetesen csupán „in elfigie“, felvette az előlegeket s míg a harisnyás szekely várva-várta azt a napot, amikor már a kötőgépek megérkeznek, hogy azon 6 naponta, amint azt a tisztelt igazgató ur, mert hát a szélhámos ilyen címet adó rányozott önmagának, ígérte, 3—5 koronákat is kereshet, helyette jött egy lesújtó, szomorú ujsághír, hogy bizony az igazgató ur csak talmi volt s hogy így ígéretei is a kutba estek, se pénz, se gép, sem jövedelem. A szegény harisnyás góbé pedig elgondolkozik a világ sorján, hogy hát Uramistenem, hogyan is történhetik az, hogy ő gépet vásárol azért, hogy az unalmas

téli napokon magának foglalkozást, családjának kenyeret szerezzen s ime a magyar viszonyok jóvoltából nem képes ezt a szép, ezt a dicsérendő szándékát keresztül vinni, mert hát a kormány s az illetékesek helyett egy „igazgató” foglalkozik ezekkel a nemes eszmékkel s a magyar háziipart az ő kised csalátsaival egyszerűen tönkre teszi, még mielőtt az megteremtődhetett volna.

Régen irtuk már mi is s előttünk százan meg ezren, hogy a magyar földművelő nép munkátlan idejét is fel kell hogy használja, ha csak el nem akar maradni a népek versenyében. Mert a hosszú téli idők téltlensége nem csupán anyagi károsodással jár, hanem a szorgalmas emberből elernyedt, rest embert farag, aki azután a munkaidőben sem tudja már olyan kedvvel megfogni a kasza-kapa nyelét, mint akkor, ha a munka rendjéből ki nem zökkenik s hogy természetesen el kell maradnia mindattól a kulturális jótéteménytől, melyekben a vagyonosabb népeknek van osztályrésze. Ahol az anyagi bőven van, ott a szellemiekben sem nélkülöznek. A jólét, a vagyon hozzásegíti tulajdonosait mindazokhoz az ipari s egyéb vívmányokhoz, melyek segélyével nemcsak tudását, kényelmét s munkáját könnyítik meg, hanem amelyek segélyével könnyebben nevelheti meglévő vagyonát is.

S ez az örökös cirkulus viciózus azután, amelynek szomorú következményeit népünkön tapasztalhatjuk. S így van ez minden dolgában is. Az egyes emberek becsapják, rászedik a szegény műveletlen paraszt embert s ő az egész kaputos társadalmat gyűlöli meg benne egyszerűen. Nem küldik neki a keserves filléreivel kifizetett gépeket, melyekkel a magyar háziiparnak akart odaadó, hű munkása lenni s ebben az egy tényben azután meggyűlöltetik véle a háziipart s mindazt, ami véle összefüggésben áll.

Ezért hibáztatjuk mi az illetékes köröket, melyeknek egyenesen kötelessége lenne a nép nyomorán a háziipar fokozatosabb s belterjesebb terjesztésével enyhíteni, mert nélküle lehetetlen mindazt elvégezni jól és szigorú pontossággal, amikre egyes kalandorok saját, bölcs belátásuk és helyes szimatjuk következtében vállalkoznak. Nekik kellene ügyelni legalább arra, hogy ne diszkreditáljanak illetéktelen egyének olyan dolgot, amelyre az országnak jóléte, előmozdítása s anyagi erősödése tekintetében mulhatatlan szükség van. Az ő feladatuk lenne ellátni azokat gépekkel, utasításokkal s tanítókkal, akik vállalkoznak arra, hogy a magyar háziipar megteremtésében részt vesznek s még anyagilag is segíeyezni kellene mindazokat, akik megmutatják, hogy kitartó munkájukkal akarnak egy jövőre gazdag Magyarország megteremtésében aktív részt venni.

Amíg azonban az „igazgatók” talmi gépekkel és még talmibb ígérekkel bolondítják az ország járatlan népét, addig mi mit sem remélhetünk a magyar háziipartól.

— **Trafikok vasárnapi zárójára.** A pénzügyminiszter rendelete szerint a jövőben vasárnap egész napon át csak azok a dohánytözsdek lehetnek nyitva, amelyekben kizárólag dohányt és szivarneműt árulnak. Ha a dohánytözsdevel kapcsolatos más árucikkeket is árusít, akkor e trafikos épp úgy köteles a vasárnapi munkaszünetet betartani, mint más kereskedő.

Az új hadtestparancsnok.

Kövessházi Kövess Hermann, az erdélyi 12. hadtest parancsnoka és nagyszabeni vezénylő tábornok a napokban Székelyudvarhelyre idözött. Kinevezése óta először látogatta és vizsgálta meg katonai helyőrségünket. E alkalomból a bécsi „Fremdenblatt”-ban megjelent életrajzát közöljük az alábbiakban:

Kövessházi Kövess Hermann született 1854-ben Temesvárt. A katonai akadémia elvégzése után az 1872. év szeptember 1-én beosztott mint hadnagy az 1-ső számú mérnök-kari ezredhez, az 1875 év május havában előléptették főhadnaggyá. A hadiskola elvégzése után az 1878. évtől kezdve a 16. gyalogosztály, a 12. lovászdandár és a serajevói főparancsnokságnál állott szolgálatban mint vezérkari-tiszt és 1879. novemberben századosá nevezetett ki a vezérkarban.

Az 1882. évben résztvett az okkupált tartományok déli részeiben lefolyó hadműveletekben, a mely alkalommal a legfelső díszérő elismerést érdemelte ki. 1884-től 1886-ig csapatszolgálatot teljesített a 38. sz. gyalogezredben és 1888-ban véglegesen bevonult az 56. sz. gyalogezredhez.

Az 1890. év május havában őrnagy a 26; 1894. májusban soronkívül alezredes a 72. és 1896 novemberben ezredes az 52. sz. gyalogezredben. Az 1898. év március havától az 1902 év őszéig parancsnoka volt a 23. sz. gyalogezrednek és kitüntettetett a vaskorona-rend 3. osztályával.

Az 1902. év november havában, mint az innsbrucki 15. gyalogdandár parancsnoka előlépett vezérőrnaggyá, 1906. novemberben parancsnoka lett az innsbrucki 8. gyaloghadosztálynak és a következő év május havában altábornaggyá nevezetett ki.

Az 1908. év augusztus havának 18. napján megkapta a Lipót-rend lovagkeresztjét. 1910. áprilisban kinevezetett a tiroli erődök felügyelőjévé, 1911. július kezdetén a nagyszabeni 12. hadtest parancsnokává és nemsokára megkapta a titkos tanácsosi méltóságot, végül 1911 novemberben gyalogsági tábornokká léptették elő.

Mozgalmak — a drágaság ellen.

Az utóbbi évek nyomasztó drágaságát az ország minden társadalmi osztálya, a nép minden rétege súlyosan megszenvedti. Az ellene való védekezés mind a mai napig nem vetett nagyobb hullámokat. A szabad kereseti pályán mozgó osztályok nem tömörültek ellene, mert a drágaság áttolása révén igyekeztek egy darabig segíteni, csak amikor a visszahatás jobban es jobban, minden oldalról mutatkozott, akkor kezdtek bár igen szelíden mozogni.

A fix fizetésű magán alkalmazottak erős szervezete hiánya folytán semmit el nem értek. Ezek tisztán az egyes munkaadók jóindulatára és belátására kellett, hogy bizzák megélhetésük lehetőségének biztosítását.

Az állam alkalmazottai is csak a legutóbbi időben kezdtek erősebben fellépni, s az erélyes és egyöntetű fellépésnek következményeképp sikerült is az egyes rétegeknek valamit kivinniük. Első ízben a tanitóság jutott öntudatra s harcolt a jobb megélhetésért. Nemsokára rá a tanárok mozgalma következett. Az állami tisztviselők mozgalmát követte a vasutasok mozgalma.

A nyugdíjasok szintén az elégedetlenkedők között vannak. Nekik van tulajdonképpen a legnehezebb helyzetük. Mert azok, akik még dolgoznak, akik még keresni saját erejükkel, azok valahogy csak el tudják rendezni dolgukat, munkájuk beszűntetésének fenyegetésével a legrosszabb esetben is elérhetnek valamit. De mit tegyenek azok, akiknek kezében erő nincs, akik nem fenyegethetnek semmivel, akik tisztán az állam jóindulatára vannak bízva? Micsoda hatalmuk van ezeknek, akik régen nyugdíjba

menve, a régi megélhetési viszonyokhoz szabott kis nyugdíjból tisztára képtelenek most megélni!

Milyen lehet ezeknek élete, milyen lehet az ilyen élet, amelynek minden napja csak újabb lemondást hoz a régi kényelemtől, a régi életről, amelynek minden napja csak újabb nyomort hozhat. A nyugdíjasok, a munkából kidőlték azok, akik legjobban szorultnak pótlékra, s ők azok, kikre legutóbb kerül a sor, mert legkisebb ereje van a mozgalmuknak, mert legkevésbé tudják megfenyegetni az államot, s mert korteszesszközül legkevésbé lehet őket kihasználni.

A drágaság elleni mozgalmak közül is csak azok fognak előbb sikerrel járni, amelyek kielégítése a kormányhatalom érdekében van, s azok a mozgalmak fognak legkevésbébet elérni, amelyek kielégítése közérdek volna...

A kilenc éves fiu — mint költő.

Dolinay Gyula az ismert nevű ifjúsági író szerkesztésében negyven esztendő óta jár az országiszerte kedvelt „Hasznos Mulattató” című ifjúsági folyóirat. A 40 éves jubileumot ért újság „40 magyar író az ifjúságnak” címmel külön mellékletet ad most nagyszámú olvasóinak.

E mellékleten mutatja be a legutóbbi füzetében többek között Zempleni (Imrey) Árpád, a született költő kedves, az ifjúságnak valóban például alkalmas egyéniségét és kiválóságait, valamint három remek költeményét az író arcképével.

Az élő magyar írók egyik legjelesebbjéről, Zempleni Árpádról, kinek költeményeiben a „Székely-Udvarhely” közönsége is nem egyszer gyönyörködött, e szeleskörben olvasóit folyóirat ezeket mondja:

Mely gondolkozásu, iztól végig költő. Ugy történt, ahogy Költő leszek e szép verseben óhajtott. Gyermekeim teljesültek, feljutott ő is az Olimpusra, a régi görög rege szent hegyere, hol a szellemóriások sorában látja őt is a magyar nemzet. Alig volt kilenc éves, már verset ír. Tizenegy éves korában pedig, mikor az orosz-török háború dühöngött, versben fordul Európához s a magyar nemzetéhez, hogy mentse meg a dicső törököket. Beküldte az akkori Bolond Miska e. élclapha, de ott azt felelték, hogy nem merik közölni, mert lehetetlennek tartják, hogy elemi iskolás fiu írta.

De ő csak egyre-másra írja dalait, s végre is magára tereli a közfigyelmet. Hanem a gyermekevek küzdelmei elkísérik az ifju korba is. Csak fél kézzel pengethette a lantot. A másikkal vívnia kellett az élet harcát. Am ez nem vált hátrányára, sőt megadta erőt. Tanult sokat, főként az olasz nyelvet buvárolta, hogy ennek a nemzetnek nagy költőit eredetiben olvashassa.

Aztán a magyar nemzet őstörténete lelkésitette. Felkutatta a ködbe vesző mondákat és ősrégeket. Legújabb Turáni dalok címmel egy hatalmas kötetben gyűjtötte össze hazaszeretetének, nemzeti érzületének fenséges megnyilatkozásait. Itt közölt közleménye: A kufsteini madarak egyik legragyogóbb gyöngye az ő Turáni dalainak. Olvasókat gyönyörűséggel s gondolatokat arra az utra, amit megtett a szegény elemista fiu, amíg ezt a nagy művét megírhatta. Ezenkívül még több becses és értékes kötetnek szerencsés szerzője ő.

Újságközleményeinek, s kisebb jelentőségű apróbb cikkeinek pedig se szeri, se száma. A „Turáni dalok” gyűjteményes kötetete nincs még befejezve; alkotójának leghebb vágya, hogy folytathassa. Elzarándokolni a Kaukázus és Uralhegyek vidékére, ahol éltek őseink, s a velük testvér turáni népek: ez volna életének leghebb vágya, hogy ott figyelhesse meg a nép mondait, hagyományait.

Az élő magyar költők legkedvesebb, legrokonszenvesebb poétája Zempleni. Tagja a Kisfaludy, Petőfi és Turáni-társaságnak.

Több költeményével pályadíjat is nyert. De nagyobb kiüntetés rá nézve, hogy a művelt magyar közönség meleg szeretetével árasztja el. Több kötetje forog köz-kézen, s van olyan, amely egészen elfogyott. A Turáni dalok is alkalmasint új kiadásra vár. Igyekezzen hozzájutni minden törekvő ifjú. És olvassátok gyönyörűséggel, hogy élvezhessétek általa az igaz költészetet. Végtelen nagy hazaszeretete ragadja magával lelketek.

Sok mindenre van nekünk még szükségünk, de legjobban az ifjúság lelkesülő hazaszeretetére. Ebben tekintetek mesternek Zempléni Árpádot rajongjátok az ő igaz és nagy honszerelméért.

Példa kell az ifjúságnak? Ime, a leg-hatalmasabb példa. Egy föltő, aki igazán, lelkében érzi mindazt, amit ír, s leghőbb vágya, hogy hazaszeretetével hasson s buzdítsa tettekre olvasóit, főként a haza ifju nemzedékét. Iróművészetének báját és zamatot nyelvvezetését mintának tekintették. Versírásának formája, csiszoltsága szinte páratlanul áll.

A Hasznos Mulattató és Lányok Lapja régebbi évfolyamaiban több kedves műve jelent meg: versek, prózai dolgozatok, s pár pompás kis szindarab. Így hát jólesik most visszaemlékezni azon időbeli közreműködésére, amellyel formálta, edzette Isten-áldotta tehetségét.

DOLINAY GYULA.

Méhészet.

542—1911.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei méhészegyület f. évi dec. hó 8-án d. u. 2 órakor Székelyudvarhelyen, a vármegyei házközműben választmányi ülést tart, melyre az egyesület tagjait tisztelettel meghívja az:

Elnökség.

Tárgy:

1. Elnöki bejelentések.
  2. Tükári jelentés az egyesület ügyforgalmáról.
  3. A kiállítás számadásának bemutatása.
  4. A pénzárvizsgáló bizottság kiküldetésének jóváhagyása.
  5. Közgyűlés előkészítése.
  6. Indítványok.
- Székelyudvarhely, 1911. nov. 15.

HIREK.

— **Mikes gróf püspök.** A hivatalos lap csütörtöki száma közli, hogy a király a válás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Mikes János gróf főesperest és székelyudvarhelyi plebánost szombathelyi püspöknek nevezte ki.

Mikes János gróf az ősi Mikes-család sarja, 1876 június 27-én született Zabolán Háromszék vármegyében. Atyja Mikes Benedek gróf, a szabadságharc egyik hőse volt. 1848-ban ő állította fel a híres Matyás-huszárezredet. Mikes János gróf a jezsuiták kalkszburgi nevelőintézetében végezte gimnáziumi tanulmányait, a hittudományokat az inosbrucki egyetemen hallgatta. 1899 június 29-én szentelték pappá Brixenben. Püspöke, Mailáth Gusztáv Károly gróf még ugyanazon a nyáron káplánnak és hitoktatónak küldte Gyergyóalfaluba, ahol 1901-ben plebánossá választották. 1906-ban Székelyudvarhely plebánosa és kerületi főesperese lett.

Mikes gróf nagy tevékenységet fejtett ki Székelyudvarhelyt. Történeti nevét örökre bevészte úgy a róm. kath. egyház, mint az új főgimnázium történetének arany könyvébe. Alkotásainak fonala távozásával megszakad és tekintélyét, befolyását sokáig nélkülözni fogják amaz intőzvények, melyeknek élén állott. Távozása alkalmából — mint értesülünk — a város közönsége bucsubankettet fog rendezni az egyház tanács kezdeményezése folytán.

— **Dr Kenessey Béla püspök Székelyudvarhelyen.** A székelyudvarhelyi református egyházköztség 1911 december hó 10-én d. e.

10 órakor az istentisztelet keretében két új harangjának felszentelésére ünnepélyt rendez, mely alkalommal a felszentelési beszédet Dr Kenessey Béla erdélyi református püspök fogja tartani. Az ünnepélyt megelőzőleg december 9-én este az új harangok költségének fedezésére műsoros estélyt rendez az egyházköztség melyen megnyitó beszédet Dr Kenessey Béla püspök, míg felolvasást Dr Pálóczy Horváth Zoltán budapesti ügyvéd, a Kálvin szövetség titkára tart.

— **Pál István** c. apát kanonok, székelyudvarhelyi plebánosi állását közelebről elfoglalja. Ez alkalomra széleskörű előkészületek folynak, hogy az új plebánost meleg szeretettel, nagy bizalommal fogadják.

— **Horváth Gyuláné,** a jeles publicistának és lapszerkesztőnek, a képviselőház egykori alelnökének özvegye, született mi-háldi Splényi Berta báróné nov. 19-én életének 68-ik évében meghalt Budapesten. Temetése a ref. gyászszertartás után közéletünk kimagasló egyéneinek részvételével a kezepezi temető halottasházából történt meg kedden délután.

— **Polgári fillérestély.** A székelyudvarhelyi polgári önképző- és segélyző-egyesület e hó 28-án (kedden) tartja meg közelebbi fillérestélyét, melyen Szabó Dezső fő-reáliskolai tanár folytatni fogja a múlt kedden megkezdett és általános nagy tetszéssel fogadott szabad előadását. Bálinth József, jogszigorló bariton-szólója után, Hargita Károly hegedű szólót játszik, Szánthó Dénes pedig szaval. Az estélyt Gábos Irma, Kónya Margit, Bodrog Károly és Kerestély Gyula rendezik.

— **Halálozások.** Bagossy Béláné szül. Retezár Katiánka, Bagossy Béla nyug. m. v. ellenőr neje és Dr Bagossy Kálmán, a „Székely-Udvarhely” volt munkatársának édesanyja, e hó 19-én 50-ik éves korában rövid szenvedés után elhunyt Nagyváradon, hol általános nagy részvét mellett a róm. kath. egyház szertartása szerint helyezték örök nyugalomra az olaszii temetőbe.

— **Özv. Felcsér Jánosné,** Felcsér Lukács kányádi és vargyasi h. körjegyző édes anyja, életének 68-ik évében elhalt a háromszék vármegyei Osdola községben. Temetése a róm. kath. egyház szertartása mellett, a községi lakosság mely részvéte között volt e hó 14-én.

— **Nem értjük a vármegye szavát.** Öt és fél írógépes írással teleírt oldal rendelkezést kaptunk Udvarhelyvármegye alispánja utján. Sejtelmünk szerint — mert az írógépes másolatot még nagyító üveggel sem lehet elolvasni, annyira elmosódott — ez iratban Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága folyó évi október 17-én tartott közgyűléséből adott ki valamelyes intézkedést az alkoholizmus csökkentésére. Azonban — ismételjük — ezt elolvasni képtelenség s így, legnagyobb sajnálatunkra, úgy jártunk vele, mint a néma gyermek édes anyja: nem értjük a vármegye szavát... Pedig hát érteni szeretnénk és akarnánk, hogy másokkal is megértessük, ha tényleg ez a céljuk.

— **Műkedvelői előadás.** A székelyudvarhelyi állami főreáliskola ifjúsága folyó évi december 2-án (szombaton) este 8 órakor kezdődőleg a „Budapest”-szálló színháztermében, kirándulási alapja javára, táncdal egybekötött műkedvelői színi előadást rendez.

— **Előfizetési fölhívás.** Sándory Mihály gyergyószentmiklósi könyvkiadó előfizetési fölhívást bocsájt ki Szini Lajos hírlapírónak ez év végén megjelenő két könyvére. Az egyik „Folt a virradatban” címen novellákat tartalmaz; a másik „Nyüszkölés elé s hátra a nagy víz mellett” címen jelenik meg s két székely-góbenak a fővárosban átél s székely nyelvjárásban megírt kacagató kalandozásait meséli el. E könyv második részében vannak a „Feredői levelek” is, melyeket a nyaraló

góbék küldözgettek haza a fürdőről s melyekben ugyancsak kacagató módon tapasztalataikat beszélik el. A könyvekre december 15-ig fogad el előfizetést a kiadó. Bármelyik könyv előfizetési ára három, a kettőé öt korona.

— **Csomagfeladás új rendje a postán.**

A kolozsvári posta- és táviradaigazgatóságtól vettük a következő sorokat: Folyó évi december hó 1-én a posta csomag kezelésben változás áll be, amennyiben azok a csomagok, amelyeknek nyilvánított értéke legalább 100 K (100 franc, 100 márka), továbbá a 100 koronánál (100 franc, 100 márka) kisebb értéknyilvánítással feladott azok a csomagok, melyek készpénzt, ékszert, zsebórát, arany vagy ezüst tárgyat tartalmaznak, ha terjedelmükkel vagy súlyukkal fogva betét darabként nem kezelhetők, kézi darabként kezelendők. Minden egyes kézi darabhoz külön-külön szállítólevél állítandó ki. Ez a rendelkezés a hatóságok és a hivatalok által feladott kézi darabokra is kiterjed. Azokat a kézi darabokat, melyeknek értéke 600 koronánál kisebb és az ezekhez tartozó szállítóleveleket a felvételnél egy-egy darab „V” jelzővel (393. sz. nyomt.), azokat pedig, melyeknek értéke 600 K vagy ennél több s ezeknek szállítóleveleit két-két darab „V” jelzővel kell ellátni. A „V” illetve „VV” jelzőkkel úgy a csomagon, mint a szállítólevelen a ragszám mellé kell ragasztani. A jegyzékkel való feladásnál a kézi darabnak minősülő csomagok a közönséges csomagoktól elkülönítve külön jegyzékbe foglalandók. Attól a jegyzékes feladótól, aki ehhez nem alkalmazkodik, a jegyzékkel való feladás kedvezménye megvonható. A kézi csomagok mérlegelése és a súly feljegyzése a postahivatal teendője akkor is, ha a feladás jegyzékkel történik.

— **A köztársasági eszme Magyarországon.** Ismeretes, hogy Dr Nagy György, volt székelyföldi orsz. képviselő Magyarországon köztársasági pártot alapított és Magyar Köztársaság címen folyóiratot is indított. A folyóirat irodalmi körökben nagy érdeklődést keltett és egyre nagyobb mérvben terjed. Megjelenik minden hó 14-ére. A Magyar Köztársaság ellen az ügyészség máris vádiratot emelt. A folyóiratban Dr Nagy György 1849. c. cikkében foglalkozik a királyi ügyészséggel, amely ellene vádat emelt a köztársasági eszme hirdetéséért. Cikkeket írtak még a folyóiratban: Dr Gonda József, Dr Kalmár Antal, a neves közjogi író, Ferenczy Illés dr a valóságos belső titkos tanácsosok esküjéről, Dr Lynch Arthur, Szeles Adorján, a ki a budapesti Henizi-szobrot felrobbantotta, Fehér Márton dr és Szánthó György dr. A folyóirat Hódmezővásárhelyen jelenik meg Dr Nagy György szerkesztésében és az előfizetési ára egész évre 10 K.

— **Csomagoló papír.** Kapható e lap kiadóhivatalában. Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz.

Nyílt tér*

Nagyságos Dr Valentsik Ferenc orszaggyűlési képviselő urhoz.

Hálásan köszönöm az igen tisztelt képviselő urnak, hogy a város képviselőtestületének f. hó 20-án tartott közgyűlésén óvást emelt a cselédeimet ért s engem érzékenyen érintő büntetés ellen.

Nagyságodnak megválasztása alkalmával tett azon kijelentése: „igaz ügyeik megvédésére, mindenkinek, mindenkor és mindenhol rendelkezésére állok”, mint e jelen eset is igazolta, férfias nyilatkozat vala, melyet tényekkel cserél ki; ép ezért napról-napra erősebb lesz a bizalom lánc, mely polgártársával bensőleg kapcsolja.

Megkülönböztetett tisztelettel;

Gáspár Balázs
választó polgár.

Az íróvatomban megjelent közleményekért semmi felelősséget nem vállal a szerk

„CLIMAX“
nyersolajmotor.

Legelősb, legbiztosabb üzemű. Versenyképes árak
Elsőrangú minőség. Több ezer referencia

Pénzt
takarít meg!

Bachrich és Társa

motorgyári fióktelep
Budapest V/41 Szabadságtér 17 sz.
(Tözsdepalota)
Telefonsz. 71-01. Sürgönyc. CLIMAX

9561—911. sz. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906 évi július 6 an 14114. sz. alatt elrendelte, hogy az sz. udvarhelyi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság hoz tartozó Mátisfalva község telek könyveiben felvet mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886-19. az 1889 évi XXXVIII. és az 1891. XVI. t. c. a tenyleges birto kos tulajdonjogainak bejegyzését rendelik az 1892. XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantatottassék.

E célból a helyszíni eljárás Mátisfalva községben 1912. évi január hó 2-án fog kezdődni.

1. Ennél fogva felhivatnak mindazok, akik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadolt előterjesztést kívánnak tenni hogy tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kitézött határnap kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. mindazok, akik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekezelésére alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átirásra az 1886. XXIX. t. c. 15-18 és az 1889. XXXVIII. t. c. 5. 6. 7. és 9. § ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy a z atruházó tkvi tulajdonos az át-

ruházás létrejöttét a kiküldött előszóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa mert különben jogait ezen az uton nem érvényesíthetik

3 és azok javára tenyleg már megszünt követelésre vonatkozó zalógjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzenek, illetve hogy törlesési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a belyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1911. nov. 3-án.

Gyarmathy Ferenc s. k.
kir. tszéki bíró,

A kiadmány hitaleül,
DÓSAkir. tklv. vezető.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedő

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szűrti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

AZ UDVARHELYMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZV.-TÁRS.
SZÉKELYUDVARHELY, fiókok: Székelykeresztúr és Oklánd
üggykörébe a **törlesztéses (amortizációs) kölcsönök** adását is felvette.

Bekebelezett ingatlanokra **5000 - 30000** koronáig terjedő kölcsönöket nyújt 15, 18, 23 és 32 évi, félévenkinti törlesztések mellett, **6** százalékos kamatozással.

Bővebb tájékoztatást Székelyudvarhelyt a fő-, Székelykeresztúrt és Oklándon a fióktintézetek nyújtanak.

Védjegy: „Horgony“.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziaszer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult kőszvényél, oszúnál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevételekor óvatossággal legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K 1.40 és K 2.- és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerertárnál, Budapest. D. Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Névjegyek Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések** ugyszintén mindenféle **könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok** izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál
villamos üzemre berendezett könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca sz. 31. alatt.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel, levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Államban kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, belkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és iro-

PAPIROSONK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőzőpapírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépirási és rondtrási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegyárak Dekány-ésszivartárcák bőrből és fémhől. Bőrtárcák, pénzes-érszények okmány és írománytáskák

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblazatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, ronditollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollaszárak. Ironok, fekete, színe ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlázó kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhafajlázó-tinták, belyegzőfestékek, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDÜ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hanggóló-sípek és sírnák. Monogrammok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kezi nyomda. — Különféle belyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémhől, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rakára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), dárcsa és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zleszték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollallványok, szivacs-écsze, íromappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, képesok stb.